

ISW

Intergemeentelijk
Samenwerkingsorgaan
Waterland

PROVINCIE
NOORD HOLLAND

Jaarstukken 2016

Vastgesteld door het dagelijks bestuur op 19 april 2017

de secretaris,

(A.T.M. Verheijden)

de voorzitter,

(D. Bijl)

Vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 21 juni 2017

de secretaris,

(A.T.M. Verheijden)

de voorzitter,

(D. Bijl)

ISW**Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Waterland**

Gemeenschappelijke regeling van de gemeenten:

- Beemster
- Edam-Volendam
- Landsmeer
- Purmerend
- Waterland
- Wormerland

Waterlandlaan 81
1441 RS PURMEREND

Tel: 0299 880100

1. Jaarverslag

1.1 Programmaverantwoording

Programma 0. Gebouw en kapitaallasten	5
Programma 1. Bestuur en coördinatie	9
Programma 2. Waterlands Archief	17
Programma 3. Verbonden partijen	27

1.2 Paragrafen	30
----------------	----

2. Jaarrekening

Balans per 31 december 2016	36
Overzicht van baten en lasten	39
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	42
Begrotingsrechtmatigheid	44
Toelichting op de balans	47
Overzicht reserves en voorzieningen	52
Financiële analyse	54

3. Bijlagen

Informatie over maximum inkomensnorm voor de publieke sector	58
Bijdragen deelnemende gemeenten	60

Aanbieding

Wij hebben het genoegen u de jaarstukken aan te bieden over het jaar 2016.

Dit jaarverslag en deze jaarrekening zijn opgesteld conform de indeling van de programmabegroting 2016 en met in achtneming van de voorschriften van het BBV.

Per programma wordt antwoord gegeven op de vragen:

- wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
- wat heeft het gekost?

In de bijlagen bij de jaarstukken is een overzicht opgenomen van de gemeentelijke bijdragen die gelden voor 2016.

Purmerend, 21 juni 2017

Het algemeen bestuur van het ISW

Programma- verantwoording - 0 -

Programma's

In deze rekening zijn 4 programma's gedefinieerd. Onder programma 0 worden verantwoord het gebouw (Waterlandhuis) en de Kapitaallasten.

Waterlandhuis

De totale netto vloeroppervlakte bedraagt 2.693 m².

Per 31 december 2016 was 713m² van het gebouw niet verhuurd.

Exploitatieresultaat

De exploitatie van het Waterlandhuis was in 2016 sluitend.

0. Waterlandhuis

bedragen x € 1000

	2015	oorspr. 2016	na wijz. 2016	2016
	rek.	begr.	begr.	rek.
doorberekening algemene dienst	23	23	23	23
doorberekening rente	41	26	26	37
afschrijving investeringen	122	124	124	121
stelpost onvoorzien	0	2	2	0
toevoeging voorzieningen	0	0	0	0
kosten inhuur personeel	45	36	36	47
kosten eigen personeel	60	80	80	74
kosten inkoop goederen en diensten	154	161	191	114
af: renteresultaat	0	0	0	0
af: interne doorbelasting	-15	-17	-17	-17
af: opbrengst huren	-212	-241	-241	-218
af: opbrengst dienstverlening (extern)	-145	-173	-173	-157
Resultaat voor bestemming	73	21	51	25
Resultaat bestemming	-59	-21	-51	-25
Resultaat na bestemming	14	0	0	0

Kosten eigen personeel

De werkelijke vaste formatie voor dit programma was in 2016 1,45 fulltime formatieplaatsen. In de begroting 2016 was dit 1,65 f.p.
Het verschil betreft niet ingevulde vacature beheerder.

Kosten inhuur personeel

De overschrijding betreft kosten inhuur beheerder. De formatie was geraamd onder kosten eigen personeel.

Kosten inkoop goederen en diensten

De inkoopkosten zijn lager dan geraamd met name door lagere kosten voor onderhoud en energie.

Opbrengst huren en dienstverlening

Als gevolg van leegstand zijn de baten lager dan geraamd.

Investerings Waterlandhuis

De boekwaarde van de investeringen in grond en gebouw bedraagt per 1 januari 2016 € 1.058.653,-

Nieuwe investeringen

In 2016 werden geen nieuwe investeringen gedaan.

Afschrijving 2016

In 2016 wordt in totaliteit € 121.309 op de investeringen afgeschreven.

Per 31 december 2016 bedraagt de resterende boekwaarde € 937.348,-

Vennootschapsbelasting

In 2016 is geen vennootschapsbelasting verschuldigd.

Verder zijn in programma 0 de kapitaallasten opgenomen

0. Kapitaallasten

bedragen x € 1000

	2015	oorspr. 2016	na wijz. 2016	2016
	rek.	begr.	begr.	rek.
doorberekening rentesaldo	0	0	0	0
afschrijvingslasten	124	127	127	123
rentelasten	8	20	20	2
af: dekking kapitaallasten	-166	-153	-153	-160
rentebaten	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	-34	-6	-6	-35
Resultaat bestemming	7	6	6	6
Resultaat na bestemming	-27	0	0	-29

Het positieve resultaat ad. € 29.000,- is met name ontstaan door lagere rentelasten dan begroot.

Programma-
verantwoording
- 1 -
Bestuur en
Beleidscoördinatie

Bestuur en beleidscoördinatie

1. Inleiding.

De besturen van de deelnemende gemeenten hebben in 2016 besloten tot het beëindigen van de politiek-bestuurlijke samenwerking in ISW-verband. De politiek-bestuurlijke samenwerking wordt nu met name gezocht in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en daarbinnen op de schaal Zaanstreek-Waterland (MRA-noord).

De ISW-regeling zal worden opgeheven (waarschijnlijk in de loop van 2017), het Waterlandhuis is verkocht (overdracht op 1 februari 2017) en het Waterlands Archief (WA) zal verder gaan onder een aparte gemeenschappelijke regeling; overigens kan de ISW-regeling pas worden opgeheven als de nieuwe WA-regeling in werking is getreden.

2. Organisatie.

Het accent van de beleidsvorming en -coördinatie lag bij de diverse portefeuillehoudersoverleggen. Algemeen bestuur en met name dagelijks bestuur van het ISW zijn er voor (het bewaken van) de samenhang op de diverse beleidsterreinen.

3. Activiteiten.

In 2016 hebben wij vijf keer vergaderd.

Naast de gebruikelijke bestuurlijke zaken hebben de volgende zaken de revue gepasseerd:

- programmaverantwoording 2015 en programmabegroting 2017
- Het jaar 2016 heeft sterk in het teken gestaan van de vraag naar ‘de schaal van de samenwerking’. Op de schaal van Amsterdam en omgeving verdwijnt de Stadsregio Amsterdam (SRA). De vervoertaken van de SRA gaan per 1-1-2017 over naar de Vervoerregio. De taken van de SRA op het terrein van RO, Wonen en Economische Zaken gaan naar een samenwerkingsverband op de schaal van de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Deze herschikkingen naar een groter verband hadden ook invloed op de samenwerking van de ISW-gemeenten: zou de samenwerking in ISW-verband in stand blijven of wordt opgeschaald naar de schaal Zaanstreek-Waterland, gaat er veel meer op ad hoc basis worden samengewerkt? Vraagstukken waarover veelvuldig is gesproken. In de inleiding heeft u de uitkomst van deze gesprekken kunnen lezen.
- Alle belangrijke regionale ontwikkelingen op de diverse beleidsterreinen (zie hierna onder het kopje ‘Politiek-bestuurlijke en beleidsmatige samenwerking’).

In grote lijnen liep de samenwerking goed. Het ISW werkte volgens de missie, financieel is alles op orde.

4. Politiek-bestuurlijke en beleidsmatige samenwerking

Op de diverse beleidsterreinen waar het ISW een rol vervulde, heeft in 2016 het volgende plaats gevonden.

Algemeen

Ruimtelijke Ordening, Landschap en Economie hebben veel onderlinge raakvlakken. Mede om die reden hebben de diverse portefeuillehoudersoverleggen besloten om gezamenlijk te gaan vergaderen.

Ruimtelijke Ordening & Landschap

Ruimtelijke Ordening is in regionaal verband een belangrijk beleidsterrein waarop wordt samengewerkt. Het Portefeuillehoudersoverleg Ruimtelijke Ordening & Landschap is in 2016 totaal vier maal bijeen geweest. Daarnaast was er een ambtelijk overleg Ruimtelijke Ordening & Landschap waar de punten voor het bestuurlijk overleg worden voorbereid en van een advies voorzien. De portefeuille-

houder RO uit ons bestuur, de heer J. Krieger was voorzitter van het overleg. Het ISW verzorgt het secretariaat van het bestuurlijk overleg en is voorzitter en secretaris van het ambtelijk overleg. In 2016 kwam een aantal onderwerpen aan de orde. Hieronder volgt een opsomming.

Regiovisie Waterland

Medio 2014 is besloten tot een actualisering van de ISW regiovisie 2040. Het gaat om een ruimtelijk-economische visie. De portefeuillehouder RO uit ons bestuur en de portefeuillehouder Economische Zaken waren getweeënlijk bestuurlijk trekker van het proces.

De actualisering van de regiovisie werd primair besproken in de (gezamenlijke) portefeuillehouders-overleggen RO/Landschap en Economische Zaken van het ISW. De desbetreffende ambtelijke overleggen van de aan het ISW deelnemende gemeenten bereidden een en ander voor.

Aan de Dienst Ruimtelijke Ordening van de gemeente Amsterdam was opdracht gegeven het stuk te schrijven en het cijfer- en kaartmateriaal te verzorgen.

Er was nog één onderwerp waarover gemeenten het moeilijk eens konden worden. Dat betrof ‘woningbouw’

- Het punt “woningbouw” betreft de heroriëntatie van de gemeente Purmerend op zijn woningbouwprogramma. Het college stelde in toenemende mate vragen bij het uitgangspunt “Van groei naar bloei”. Het college heeft diverse woondebatten in de stad belegd en is uiteindelijk o.a. op basis van de uitkomst van deze debatten tot de conclusie gekomen, dat méér woningbouw dan tot dusver voorzien wel eens nodig zou kunnen zijn; bij zodanige mogelijke uitbreiding komen de grenzen van de gemeente in zicht en worden zelfs mogelijk overschreden. Deze heroriëntatie binnen Purmerend en de discussie die hierover in het portefeuillehoudersoverleg is gevoerd, heeft tot het besluit geleid om de actualisering van de regiovisie tijdelijk ‘on hold’ te zetten.

Eind 2017 is het volgende besluit genomen:

- een inventarisatie van de woningbehoefte vanuit elke gemeente met een onderbouwing gewenst is; rekening dient te worden met het groen.
- Er wordt bij voorbaat geen claim gelegd.
- Het gaat er om wat de regio nodig heeft. Gemeenten hebben elkaar nodig om woningbouw te kunnen realiseren in verband met de noodzakelijke regionale afstemming, mede op grond van de ladder duurzame verstedelijking. Hier kan bijvoorbeeld uit naar voren komen, dat de plannen van gemeenten rondom Purmerend feitelijk op hetzelfde neerkomen als wat Purmerend wil, namelijk dat er in die gemeenten -in de (directe) omgeving van Purmerend- voldoende woningen komen; en daar gaat het om en niet om de gemeentegrenzen. Er liggen ook al plannen. Om de woningbehoefte te kunnen realiseren is het noodzakelijk dat deze ruimtelijk worden gefaciliteerd.

Bufferzonediscussie: Pilot Waterland

Het bestuursakkoord Pilot Waterland tussen provincie en de ISW-gemeenten Waterland, Edam-Volendam, Landsmeer, Wormerland alsmede Oostzaan is op 2 februari 2011 ondertekend. Het ISW participeerde actief in het ambtelijke kernteam en ondersteunde de bestuurders van de ISW-gemeenten in de Stuurgroep. In 2012 zijn ambtelijk criteria opgesteld waaraan woningbouw moet voldoen alsmede zijn recreatieprojecten geselecteerd die vanuit de afdracht van de woningbouw gefinancierd moeten worden.

In 2016 heeft de provincie het onderwerp weer opgepakt. De stuurgroep is weer bijeen geweest en besloten is, dat een en ander nu met voortvarendheid zal worden uitgewerkt.

Metropoolregio Amsterdam (MRA) en Metropolitaan Landschap

Op 18 februari 2016 heeft het MRA-congres plaats gevonden. Hierin is de ontwikkelingsbeeld van de MRA, vastgesteld in 2007, herbevestigd en geactualiseerd. Tevens is besloten dat het beeld nu moet worden omgezet in concrete acties.

De portefeuillehouder Landschap van het ISW, mevrouw L. Wagenaar-Kroon, is namens de ISW-regio lid van de 'stuurgroep Metropolitaan Landschap'.

De stuurgroep houdt zich met twee zaken bezig:

- Hoe kan het metropolitane landschap van de MRA behouden en versterkt worden; dit beleidsveld dient binnen het Platform Ruimtelijke Ordening (PRO) een even zware plaats te hebben als Verstedelijking en Duurzaamheid;
- Hoe kunnen de recreatieschappen binnen de MRA beter georganiseerd worden, zodanig dat beleid dat op MRA-niveau wordt bedacht (strategisch niveau) efficiënt en effectief kan worden uitgevoerd door -om te vormen- recreatieschappen (uitvoerend niveau).

De stuurgroep is in 2016 vier keer bijeen geweest.

Het ISW vertegenwoordigde de Waterlandse gemeenten ambtelijk in de projectgroep Metropolitaan Landschap.

Laag Holland

In 2013 is door alle betrokken partijen (provincie, gemeenten, Hoogheemraadschap, belangenbehartigers en diverse particuliere organisaties) de samenwerkingsovereenkomst Laag-Holland verlengd. Alle partijen hebben getekend voor de periode 2013-2017 (alleen de gemeente Amsterdam -centrale stad- doet niet meer mee; wél Amsterdam noord).

De daarvoor in aanmerking komende partijen (provincie, gemeenten, Hoogheemraadschap) kunnen jaarlijks beslissen over de aan hen gevraagde financiële bijdrage; voor 2016 hebben alle partijen die toezegging gedaan en ook voor 2018 lijkt dit te gaan gebeuren. Het ISW betaalt namens de ISW-gemeenten jaarlijks een bedrag van € 60.000,-

Een en ander is zó geregeld, dat de partnerbijdragen nooit in de provinciale kas terecht kunnen komen. Het ISW vertegenwoordigde de Waterlandse gemeenten ambtelijk in de 'kerngroep Laag Holland' In de gebiedscommissie Laag Holland hebben de portefeuillehouder Landschap van het ISW, mevrouw L. Wagenaar-Kroon, en de heer G. Nijenhuis respectievelijk mevrouw E. Tijmstra (opvolgster van de heer Nijenhuis in het college van B&W van de gemeente Purmerend), namens de Waterlandse gemeenten zitting.

Naast de gebruikelijke zaken die aan orde kwamen, is in 2016 opnieuw de focus gericht geweest op de vraag 'hoe behouden we het veen?' Het Innovatieprogramma Veen (IPV) bevat op uitvoering gerichte plannen als

- Onderwaterdrainage, gericht op vermindering van het oxideren van het veen.
- Alternatieve teelten; bijvoorbeeld lisdodde. Hiervoor wordt onderzoek gedaan naar de afzetmogelijkheden, bijvoorbeeld als isolatiemateriaal.
Andere runderen: bepaalde rundersoorten (blaarkoppen bijvoorbeeld) kunnen beter tegen nat grasland dan andere.
- Omhoog met het veen: een proefproject in het Ilperveld om d.m.v. vernatting het veen zelfs weer te laten groeien.

Daarnaast heeft promotie van het gebied van Laag Holland, met name door inschakeling van het Bureau Toerisme Laag Holland, de blijvende aandacht,

Dat geldt ook voor boerderij-educatie: schoolkinderen worden bekend gemaakt met het leven op en rondom de boerderij.

Verkeer en vervoer

Het portefeuillehoudersoverleg Verkeer & Vervoer is in 2016 twee keer bij elkaar geweest. Voorname onderwerp van bespreking waren de eerste hoofdlijnen van het vervoerplan 2018 (opening noord-zuidlijn). Vertegenwoordigers van de stadsregio en van EBS waren hierbij aanwezig.

Economische zaken

Portefeuillehoudersoverleg en ambtelijk overleg.

Mevrouw L. Wagenaar-Kroon is portefeuillehouder EZ van het ISW. Afwisselend met de heer J. Krieger, portefeuillehouder RO van het ISW, zat zij de gecombineerde vergaderingen van de portefeuille RO/Landschap en Economische Zaken voor.

Het ambtelijk overleg, dat dient ter voorbereiding op en uitvoering van besluiten van het portefeuillehoudersoverleg, functioneerde volgens de nieuw afgesproken werkwijze. D.w.z. wisselend voorzitterschap en vergaderlocatie en toewijzing van een aantal aandachtsgebieden aan verschillende ambtenaren van de deelnemende gemeenten.

Bureau Toerisme Laag Holland (BTLH)

Functioneert goed. Enkele keren per jaar ambtelijk en bestuurlijk overleg met en over BTLH.

Amsterdam Bezoeken Holland Zien (ABHZ)

Alle ISW-gemeenten participeren in het project ABHZ.2.

Het project is een succes. Het ISW droeg in de periode 2013 t/m 2016 jaarlijks een bedrag van € 3.750,- bij.

Economisch Actieprogramma Regio Waterland

In 2016 is Actieprogramma Regio Waterland geactualiseerd en is nader beleid voor de komende jaren vastgesteld

Stadsregio Amsterdam en PRES

Vast agendapunt in het portefeuillehoudersoverleg was het voorbespreken van de agenda van het portefeuillehoudersoverleg EZ van de MRA.

Op de schaal van de MRA opereert het Platform Regionaal Economische Structuur (PRES). Namens de ISW-gemeenten/Purmerend was de heer E. Voorbij respectievelijk de heer H. Rotgans (opvolger van de heer Voorbij in het college van B&W van Purmerend) lid van het Bestuurlijk Overleg PRES (BO PRES).

De agenda van het BO PRES werd voorbesproken in het ISW-portefeuillehoudersoverleg. De heer D. Straat, portefeuillehouder EZ van de gemeente Zaanstad, lid van het DB van de SRA en lid van het BO PRES nam hier ook aan deel. Dat gold ook voor de pho EZ van de gemeente Oostzaan, de heer J. Klinkhamer. De secretaris van het PRES, de heer M. Bekker, ondersteunde zowel het ambtelijk ISW-vooroverleg als het ISW-bestuurlijk vooroverleg.

Het is een tijdje zoeken geweest naar de beste vorm van het (voor)bespreken van de agenda van het BO PRES. Veel onderwerpen zijn óf erg abstract óf staan ver af van de situatie in de ISW-regio. Er is voor gekozen met name aandacht te schenken aan de volgende onderwerpen:

- Plabeka
- Recreatie en Toerisme
- Detailhandel(vestigingen)
- Arbeidsmarkt en scholing

Inzet middelen

De bedragen in onderstaand overzicht zijn afgerond op duizendtallen.

1. Bestuur en coördinatie				
	bedragen x € 1000			
	<i>2015</i>	oorspr. 2016	na wijz. 2016	2016
	<i>rek.</i>	begr.	begr.	rek.
doorberekening waterlandhuis	15	17	17	17
doorberekening rente	0	0	0	0
afschrijving investeringen	2	2	2	2
toevoeging voorzieningen	0	0	0	390
kosten eigen personeel	129	108	108	88
kosten inkoop goederen en diensten	136	163	163	95
af: interne doorbelasting	-23	-23	-23	-23
af: doorberekening dienstverlening	-46	-47	-47	-35
af: overige opbrengsten	-20	0	0	-36
af: opbrengst dienstverlening (extern)	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	193	220	220	498
Resultaat bestemming	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	193	220	220	498

Toelichting op de volgende posten van het overzicht:***Doorberekening Waterlandhuis***

De doorberekening van € 17.000,- betreft het aandeel in de kosten van het Waterlandhuis. In 2016 was de gehuurde ruimte 37m² (was in 2015 37 m²). Geraamd werd 37 m².

Afschrijving investeringen.

De afschrijving investeringen zijn verklaard in de hierna volgende paragraaf investeringen.

Toevoeging voorzieningen

De toevoeging betreft het op hoogte brengen van de voorziening reorganisatie. In 2016 werden 3 medewerkers boventallig als gevolg van de aangekondigde beëindiging in 2017 van de activiteiten van het ISW.

Kosten eigen personeel

De werkelijke formatie voor dit programma was in 2016 1,05 fulltime formatieplaatsen (middelen en beleid). In de begroting 2016 was dit 1,2 f.p. Het verschil betreft niet ingevulde vacatureruimte.

De algemene loonkostenstijging 2016 werd geraamd op 0,75%. De werkelijke stijging kwam uit op 3%.

Kosten inkoop goederen en diensten

De kosten vielen € 68.000,- lager uit dan geraamd als gevolg van:
De overige personeelskosten waren per saldo lager dan geraamd (-€39.000,-). Met name doordat de geraamde inhuur van extern personeel niet noodzakelijk was en lagere kosten inhuur systeembeheer.
De bureau- en algemene kosten waren per saldo -€ 29.000,- lager dan geraamd.

Interne doorbelasting

De interne doorbelasting van € 23.000,- betreft de toerekening aan:
de exploitatie van het Waterlandhuis

Doorberekening dienstverlening intern

De opbrengst van € 35.000,- betreft bijdragen van het volgende programma:
4. Waterlands Archief. Door vermindering/afbouw van de dienstverlening is het bedrag in 2016 lager dan begroot.

Overige opbrengsten (Incidentele baten)

In deze post is een bedrag op genomen van € 11.000,- voor afrekening vorige dienstjaren (met name garantieuitkering 2011). Een bedrag van €19.000 werd afgeboekt als vrijval gereserveerd budget actualisering regiovisie 2016. De overige algemene inkomsten bedragen €6.000,-.

Opbrengst dienstverlening extern

In 2016 werden geen baten gerealiseerd.

Investerings

De boekwaarde van de investeringen in apparatuur en inventaris bedraagt per 1 januari 2016 € 1.920,-
Er werden geen vervangingsinvesteringen gedaan.

Afschrijving 2016

In 2016 wordt in totaliteit € 1.920,- op de investeringen afgeschreven..

Per 31 december 2016 bedraagt de resterende boekwaarde € nihil.

Programma-
verantwoording
- 2 -
Waterlands
Archief

Jaarverslag Waterlands Archief 2016

Het jaar 2016 stond in het teken van verdere digitalisering, oriëntatie op aansluiting bij een e-depot en op de toekomst van het Waterlands Archief in verband met de opheffing van ISW. Ook de werving van een nieuw management (coördinator publiek/ plv. archivaris en directeur-archivaris) vroeg de nodige aandacht.

Bestuur en organisatie

In verband met de voorgenomen opheffing van het ISW werd door de portefeuillehouders (overleg 10 maart) de toekomst van het Waterlands Archief (WA) besproken. Aan het dagelijks bestuur werd geadviseerd het WA als zelfstandige dienst te laten voortbestaan onder een nieuwe gemeenschappelijke regeling; voor het e-depot aansluiting te zoeken bij het Noord- Hollands Archief te Haarlem en te streven naar intensievere samenwerking met het Gemeentearchief Zaanstad (GAZ). Het ISW-bestuur heeft dit advies integraal overgenomen.

In het najaar is aansluitend aan het PHO van 13 oktober een rondleiding door het archief gehouden voor portefeuillehouders en bestuurders.

In 2016 is verder uitvoering gegeven aan het Beleidsplan 2015-2017 *Duurzaam Digitaal 2.0*.

De administratieve en organisatorische ondersteuning door het ISW werd voor een groot deel uitbesteed: de boekhouding en de personeels- en salarisadministratie werden uitgevoerd door de gemeente Waterland. De bestuurlijke ondersteuning bleef onder verantwoordelijkheid van het ISW.

Financiën

De begroting voor 2016 bedroeg € 1.197.933,-. Voor de financiële positie van het Waterlands Archief wordt verder verwezen naar de jaarrekening 2016.

Personeel

De vaste formatie bedroeg in januari 10,7 fte, verdeeld over 15 medewerkers. Het hele jaar door was er een stagiair werkzaam in het kader van de opleiding Geschiedenis (UvA) en waren er twee stagiaires werkzaam van de opleiding Administratie (ROC). Daarnaast waren zo'n 20 vrijwilligers actief. Zij maakten zich verdienstelijk op het gebied van de ontsluiting en digitalisering van de collectie. Twee medewerkers (coördinator publiek/ plv. archivaris en medewerker studiezaal) gingen met pensioen. Een medewerker (archieffinspecteur) was van 1 juli tot 1 november met zwangerschapsverlof. Per 1 juni kwam een nieuwe coördinator publiekszaken/ plv. archivaris in dienst. In de periode oktober – december werd een nieuwe directeur-archivaris geworven i.v.m. (vervroegde) pensionering van de huidige directeur per 1 maart 2017.

In de maanden april, mei en juni werden functioneringsgesprekken gehouden, als eerste serie van de in overleg met P&O (gemeente Waterland) ingevoerde gesprekscyclus. De eind 2015 opgerichte PVT kwam tweemaal bij elkaar.

Deskundigheidsbevordering

In 2016 werd de module Toegankelijk maken (opleiding Archiefassistent) gevolgd en succesvol afgerond. Verder werd deelgenomen aan de cursussen Herkenning Druktechnieken en Kartering van Nederland (UvA); Websitearchivering; de mastercourse Hergebruik en Open Data; aan het congres Archiefinnovatie, het KVAN- Jubileumcongres te Haarlem en de jaarlijkse Ketelaarlezing alsmede aan symposia over het e-depot.

Op deze manier werd gewerkt aan de toename van de kennis en vaardigheden van de medewerkers.

Gebouwbeheer en ICT

Gedurende het hele jaar was er periodiek overleg met de gemeente Purmerend over het groot onderhoud van het gebouw, waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. De ICT was ook dit jaar uitbesteed aan de firma Vogelpoel te Wormerveer, die mede fungeerde als Helpdesk.

In 2016 vond de 5-jaarlijkse herinvestering Automatisering plaats, waarbij een groot deel van de hard- en software is vernieuwd en een nieuwe server in gebruik is genomen.

Taakuitvoering

Toezicht op het beheer van niet overgedragen archieven

In 2016 zijn archiefinspecties uitgevoerd bij de gemeenten Wormerland en Waterland. Verder werd deelgenomen aan de verificatiegesprekken van de provincie met de gemeenten Edam-Volendam, Landsmeer, Waterland, Wormerland. Met de gemeenten Purmerend en Beemster werden dit jaar geen verificatiegesprekken gevoerd; zij scoorden 'groen' op het KPI-dashboard. De gemeente Edam-Volendam, per 1 januari 2016 gefuseerd met Zeevang, en de gemeente Purmerend werden geadviseerd over het opstellen van het handboek Vervanging. Het gehele jaar door werden vragen van de gemeenten beantwoord over de nieuwe selectielijst 2017, het metadataschema TMLO, gemeenschappelijke regelingen en het kwaliteitssysteem. Ook werden aanwijzingen gegeven in verband met de aanpassing van het nieuwe Besluit Informatiebeheer en de nieuwe Archiefverordening. In mei werd door de archiefinspecteur een regiobijeenkomst georganiseerd over de nieuwe selectielijst, met een presentatie van VHIC.

Door de toenemende digitalisering is de adviserende taak ten behoeve van de gemeenten verder toegenomen. De archiefinspecteur werkte nauw samen met de Noord-Hollandse archiefinspecteurs en met de provinciale archiefinspectie Noord-Holland. Ook heeft de archiefinspecteur meegewerkt aan de evaluatie van het Interbestuurlijk Toezicht (IBT) van de provincie in juni 2016.

E-depot

In het voorjaar werd de gezamenlijke pilot e-depot (met RA Alkmaar en het Streekarchief Hollands Midden (Gouda)) afgerond en de subsidie hiervoor van Archief2020 (Nationaal Archief) ontvangen. In 2016 heeft het WA zich vooral bezig gehouden met de oriëntatie op aansluiting bij een e-depot. Besloten werd (zie hiervoor) dat het Noord-Hollands Archief (NHA) die als intermediair fungeert voor het e-depot van het Nationaal Archief, hiervoor de meest aangewezen partij is. In november heeft het WA een bijeenkomst georganiseerd voor alle aangesloten gemeenten, waarbij het NHA een presentatie hield over de mogelijkheden van aansluiting bij dit e-depot en de daarmee samenhangende kosten.

Acquisitie

Wegens de ambtelijke fusie van Purmerend en Beemster werd begin 2016 het gemeentearchief van Purmerend (1990-1999) vervroegd overgedragen. Eerder al waren de bouwvergunningen over die periode vervroegd naar het Waterlands Archief overgebracht. Ook de begraafregisters van de Oude en Nieuwe Begraafplaats werden overgedragen. Van de gemeente Edam-Volendam werden de hinderwetvergunningen (1930-1970) overgebracht. Verder werden overgedragen de bevolkingsregistratie en woningkaarten van de voormalige gemeente Zeevang en het archief van de ULO-MAVO gemeente Beemster over de periode 1946-1993.

Daarnaast werd een aantal belangwekkende archieven verworven van particuliere organisaties en van personen zoals de archieven van de Raad van Kerken Beemster, de hervormde gemeente Zuiderwoude-Uitdam, NCVB/ Passage Broek in Waterland (1954-2015), het Bogtman archief (restauraties ramen Grote Kerk te Edam), het archief Van de Plas, architect te Purmerend, en het archief van de Stichting Wijkcentrum Wheermolen 't Noot (1969-1999). Voorts werden aanvullingen verworven op het al aanwezige archief van de Papierfabriek van Van Gelder Zonen te Wormer (1863-1975).

Beheer en ontsluiting

Eind 2016 beheerde het Waterlands Archief ruim 5 km' aan archief en documentatie. Iets meer dan de helft hiervan, 2515 m', werd ingenomen door archieven van de gemeenten; ruim 900 m' door archief-

ven van waterschappen en andere (betalende) overheidsorganisaties en zo'n 600 m' door archieven van kerken en andere particuliere organisaties. Daarnaast beschikt het Waterlands Archief over een bibliotheek met meer dan 5000 publicaties, tijdschriften en kranten en over een grote collectie kaarten, prenten en foto's.

In december 2016 resteerde er nog circa 530 m' van de 1500 m' achterstand (eind 2008 vastgesteld) in de bewerking en conservering van de gemeentelijke archieven. Dat wil zeggen dat (sinds 2009) 970 m' is weggewerkt. Dit is volgens de planning, waarbij in 2021 de gehele achterstand moet zijn ingehaald. In 2016 werden twee ompakdagen georganiseerd, waarbij nog niet duurzaam geconserveerde archieven werden verpakt in zuurvrij materiaal.

Gewerkt werd aan de inventarisatie van de archieven van de voormalige gemeente Wormer (1930-1980), de gemeente Landsmeer (1930-1970) en het archief van het stadsbestuur Edam (1357-1816).

Gereed kwam de bewerking van de archieven van de gemeente Beemster (1823-1969), het gemeentelijk Elektriciteitsbedrijf Beemster (1913-1942), het Armbestuur Beemster (1731-1965), de Gezondheidscommissie Edam en de Brandweer Purmerend (1990-1999). Verder werden inventarissen en plaatsingslijsten vervaardigd van de hinderwetvergunningen gemeente Edam-Volendam (1930-1970), de begraafregisters van de Oude en Nieuwe Begraafplaats gemeente Purmerend (1861-2007), het archief van de Gasfabriek van de gemeente Purmerend (1892-1974), de bevolkingsregisters van Zeevang en rechtsvoorgangers (1924-1994) en van het archief van de gemeentelijke ULO-MAVO Beemster (1946-1993). Op kosten van HHNK werden de archieven van de Noorder IJ- en Zeedijk (1843-1922) alsmede het archief van de Stichting Herstel Roommolen Hercules (1994-1999) geïnventariseerd. Ook werden aanvullingen op het archief van Waterschap de Waterlanden verwerkt en opgenomen in de inventaris.

Ook dit jaar zijn weer nieuwe toegangen opgenomen in Mais Flexis. Eind 2016 was ruim 90 % van de bestaande toegangen online raadpleegbaar. Voortgegaan werd met de digitale ontsluiting van het notarieel archief en de gedigitaliseerde Doop-, Trouw- en Begraafregisters van de kerken (DTB) van vóór 1811. Deze dienen als retroacta van de in 1811 ingestelde Burgerlijke Stand. De invoer van de gegevens was grotendeels in handen van vrijwilligers.

In de 2^e helft van 2016 is hard gewerkt aan de voorbereiding van de digitalisering van DTB, lidmatenregisters van de kerken, gaarderregisters en militieregisters. Het scannen is uitbesteed aan het bedrijf GMS te Alblasterdam.

Naast de toegangen op afzonderlijke archieven (inventarissen) werd ook gewerkt aan de vervaardiging van een tweetal Onderzoekgidsen. Eén voor het onderzoek in de waterschaps- en polderarchieven en één voor onderzoek in de 20e eeuwse gemeentearchieven. Deze gidsen zijn bedoeld voor de bezoekers van de digitale studiezaal als hulpmiddel bij hun onderzoek.

Het Waterlands Archief heeft voorts inhoudelijk bijgedragen aan het door de gemeente Purmerend financieel gesteunde transcriptie- en vertalingsproject van de Latijnse documenten in het archief van het middeleeuwse St. Ursulaklooster. Ook werden de daarvoor in aanmerking komende stukken gerepareerd.

Beelddocumentatie

Eind 2016 waren ruim 50.500 afbeeldingen via de Beeldbank digitaal raadpleegbaar. De (technische) toegankelijkheid van de Beeldbank werd verder verbeterd. Voor de ontsluiting van beeldmateriaal werd intensief samengewerkt met een aantal historische verenigingen in de regio. Door vrijwilligers werd hard gewerkt aan het ordenen en beschrijven van kaarten en foto's uit Wormer, Jisp, Broek in Waterland, Middellie, Landsmeer en Volendam, en aan het digitaliseren van de collectie Oortwijn, bestaande uit circa 2500 pentekeningen, aquarellen en gouaches vervaardigd door de Purmerender Maarten Oortwijn. Verder werden een aantal films omgezet naar digitaal zoals Ontdek je Plekje (AVRO); Edam van dr. van der Steen; Een dag in Edam (1966); Noord-Holland boven het Noordzeekanaal (1915-1940) en de Autotocht van Ouden van Dagen te Wormer (voor 1940). Bezoekers en

verenigingen werden geadviseerd over het gebruik van illustraties ten behoeve van publicaties, het beheren van hun beeldcollectie en het inrichten van tentoonstellingen.

Van de gemeenten Purmerend, Beemster, Edam-Volendam en Zeevang evenals van verschillende particulieren werden foto's, dia's, negatieven, tekeningen en documentatie ontvangen via schenking. Namens het Historisch Genootschap Beemster werden de krantjes *Onze veilingbode*, *Rijper Courant* en het *Waterschapsblad van de Beemster* geschonken. Van de Oudheidkundige Commissie Jisp werd een collectie glasnegatieven, ansichtkaarten en negatieven in bruikleen verworven, afkomstig uit de nalatenschap van de familie Wildschut. Aangekocht werden 653 foto's met beelden uit de regio (1950-1970), gemaakt in opdracht van JosPé en bedoeld voor het maken van ansichtkaarten.

Bibliotheek

Dit jaar werden voor de bibliotheek verschillende publicaties aangekocht en verworven via schenkingen, zowel op het terrein van de geschiedenis van Waterland als op het gebied van de archivistiek. Dit laatste in het kader van de deskundigheidsbevordering van de eigen medewerkers. De catalogus van de bibliotheek is ook via de website (en via Archieven.nl) online raadpleegbaar. Met een vaste vrijwilliger wordt gewerkt aan het verder ontsluiten van de Documentatie.

Studiezaal en website

Behalve met genealogie en huizenonderzoek hielden bezoekers zich bezig met onderzoek naar de lokale en regionale geschiedenis van de regio Waterland. Het totaal aantal bezoeken in de studiezaal bedroeg in 2016: 3590 (2015: 2721). Het meest geraadpleegd werden de archieven van de gemeenten en diens rechtsvoorgangers (stads- en dorpsbesturen).

Het bovenstaande laat zien dat het aantal fysieke bezoeken verder is toegenomen ten opzichte van 2015. Dit is tegengesteld aan de landelijke trend en heeft specifiek te maken met de vervroegde overbrenging van de bouwvergunningen van Purmerend (1990-1999) en Beemster (1990-2010), waardoor het aantal raadplegingen van bouwvergunningen toenam. De studiezaal was m.i.v. september op vrijdagochtend gesloten om zo tijd vrij te maken voor de verbetering van de digitale dienstverlening.

In 2016 werd via de landelijke portal Archieven.nl 478.096 keer een archieftoegang van het Waterlands Archief bekeken (tegenover 1.006.180 in 2015) en waren er 182.812 unieke zoekacties (tegenover 16.083 in 2015). Het aantal virtuele bezoeken in 2016 aan alleen de website van het Waterlands Archief bedroeg: 129.953 door 86.885 gebruikers (in 2015 was dat respectievelijk: 135.953 en 89.786). Verder telde het Waterlands Archief eind 2016: 500 volgers op Facebook, 790 volgers op Twitter, 89 volgers op Pinterest en 10 volgers op Flickr.

Naast de vele telefonische verzoeken en schriftelijke (e-mail) verzoeken om informatie en diensten, werden er in totaal 2834 ambtelijke uitleningen aan de deelnemende gemeenten (2599) en HHNK (235) afgehandeld.

Publieksactiviteiten en educatie

Naast de studiezaalbezoeken werden in 2016 in totaal 4392 bezoekers (in 2015: 2985) geteld in het kader van educatie en publieksactiviteiten. Dit is inclusief 3052 unieke bezoekers aan het digitaal programma over de Watersnoodramp 1916 voor de bovenbouw van het basisonderwijs op de website www.wa-educatie.nl.

De toename van de publieke belangstelling dit jaar had ongetwijfeld te maken met de vele activiteiten die het WA in het kader van de herdenking van de Watersnood in 1916 al dan niet in samenwerking met anderen heeft georganiseerd. Zo werd nauw samengewerkt met de Stichting *Water Kust Land* en de Bibliotheek Waterland.

Ook de samenwerking met het basisonderwijs werd dit jaar geïntensiveerd. In januari werd het eerste exemplaar van de bronnenuitgave van het *Dagboek van Jan Zuidland*, het verslag van een Purmerendse jongen over de watersnoodramp 1916, gepresenteerd op de OBS de Boemerang te Purmerend.

Het publieksbereik werd verder vergroot mede dankzij de veel geraadpleegde rubriek *Nieuws van Toen* op de website *Water Kust Land*, die door het WA regelmatig van input werd voorzien. Maar ook de medewerking aan de documentaire over de watersnood van de gezamenlijke regionale omroepen en de afsluitende film, gemaakt i.o.v. *Water Land en Kust* die meerdere malen in ons werkgebied werd uitgezonden, heeft geleid tot veel belangstelling. RTV Purmerend heeft op basis van het materiaal van de documentaire *De watersnoodramp van 1916- Verdiepende aflevering in het Waterlands Archief* gemaakt (het filmpje staat op YouTube). In dit kader ook belangrijk was de maandelijkse deelname aan het radioprogramma *Koffie Lokaal* op RTV Purmerend, met zo'n 35.000 unieke luisteraars per week.

Verder zijn het gehele jaar door exposities en lezingen verzorgd over genoemde thema's, en is medewerking verleend aan de expositie *100 jaar droge voeten* in het Purmerends Museum.

Samen met de bibliotheek werd verder het educatief programma *Wonen in Waterland* opgezet voor de bovenbouw van het basisonderwijs. Ook werden er lespakketten verstrekt aan de scholen met het thema Oorlog en verzet. Ten behoeve van de inburgeringscursussen werden lespakketten met het thema 600-jaar Purmerend verzorgd.

In 2016 werd voor de derde maal meegedaan aan de landelijke, online publieksactiviteit van het Nederlands Archiefwezen, de verkiezing van het Stuk van het Jaar. De achterban van het WA kon in de voorverkiezing uit vier archiefstukken kiezen. Het zogenaamde Middeleeuwse WC papier kwam als winnaar uit de bus en behaalde tijdens de landelijke verkiezingen een eervolle 13^e plaats (48 archiefinstellingen deden aan de verkiezing mee).

Om ook de scholen buiten Purmerend goed te kunnen bereiken, werd in het najaar het digitale Geschiedenislokaal in gebruik genomen. Dit is een educatief platform voor middelbare scholen, waar scholieren en docenten digitale archiefbronnen en beeldmateriaal kunnen vinden voor het maken van werkstukken c.q. het invullen van hun lessen.

De jaarlijkse Nieuwenhuijzenlezing (29 september) werd gegeven door historica Els Kloek, met als titel *1001 Vrouwen*. Speciale aandacht ging hierbij uit naar 'historische' vrouwen in de regio Waterland. Daarnaast was er ieder kwartaal het Voorouderspreekuur i.s.m. de Nederlandse Vereniging voor Genealogie afd. Zaanstreek-Waterland, dat dit jaar –waarschijnlijk door de nieuwe, thematische opzet– beduidend meer bezoekers trok.

In oktober werd een Avond van de Geschiedenis georganiseerd met lezingen over het Ursulaklooster door oud-wethouder en historicus Vincent Nijenhuis en professor dr. Koen Goudriaan uit Leiden. Het WA participeert in een werkgroep die de publicatie van een boek over het Ursulaklooster voorbereidt. Voor de nodige publiciteit werd gezorgd d.m.v. artikelen in het Noord-Hollands Dagblad en het tijdschrift van de Vereniging Historisch Purmerend.

Eveneens in het najaar werd gestart met een cursus Paleografie voor beginners waarvoor zeer veel belangstelling bestond. De Landelijke Vrijwilligersdag op 7 december was aanleiding om een bijeenkomst te organiseren waar de vrijwilligers van het WA diverse presentaties gaven over hun werkzaamheden en over de collecties waarmee zij werken.

Samenwerking

Rondom alle evenementen werden goede contacten onderhouden met de media zoals RTV NH, RTV Purmerend en Dagblad Waterland (Noord-Hollands Dagblad).

De samenwerking met de Bibliotheek Waterland was vooral gericht op de educatieve projecten ten behoeve van de scholen.

Daarnaast vond samenwerking plaats met historische verenigingen, het Purmerends Museum, het Comité Open Monumentendag en de Archeologische Werkgroep Purmerend. Ook nam het Waterlands Archief deel aan de bijeenkomsten van de Stichting *Water Kust Land*, i.v.m. de herdenking van de watersnoodramp 1916. De directeur- archivaris nam deel aan de vergaderingen van de Kring van Noord-Hollandse archivariissen en werkte, waar wenselijk, samen met de andere Noord- Hollandse archiefdiensten.

Met de gemeente Zaanstad/ GAZ is verschillende malen overleg geweest over samenwerking. De directeur-archivaris heeft –hiertoe uitgenodigd door Zaanstad- in het najaar meegewerkt aan een interview met bureau Berenschot over de verschillende opties voor schaalvergroting (samenwerking of fusie) van beide archiefdiensten.

Samenvatting en conclusie

In 2016 is hard gewerkt aan de verdere digitalisering van de collectie en het verbeteren van de toegankelijkheid en (digitale) dienstverlening. Het publieksbereik nam verder toe, mede door intensivering van de samenwerking met andere partijen. Zo werd inhoudelijk uitvoering gegeven aan de doelstellingen zoals geformuleerd in het Beleidsplan 2015-2017.

Inzet middelen

De bedragen in onderstaand overzicht zijn afgerond op duizendtallen.

2. Waterlands archief				
bedragen x € 1000				
	2015	oorspr. 2016	na wijz. 2016	2016
	rek.	begr.	begr.	rek.
doorberekening ISW-bureau	46	47	47	35
stelpost onvoorzien	0	2	2	0
toevoeging voorzieningen	0	0	0	0
afschrijvingslasten	41	46	46	44
rentelasten	11	14	14	9
kosten eigen personeel	654	633	658	698
kosten inkoop goederen en diensten	410	455	450	423
af: rentebaten	-11	-13	-13	-9
af: opbrengst dienstverlening (extern)	-96	-99	-99	-112
Resultaat voor bestemming	1.055	1.085	1.105	1.088
Resultaat bestemming	-8	1	-19	-2
Resultaat na bestemming	1.047	1.086	1.086	1.086

Toelichting op de volgende posten van het overzicht:***Doorberekening ISW-bureau***

Bijdragen voor de facilitaire dienstverlening van het ISW. De dienstverlening betreft ondersteuning op het gebied van personeelszaken, salarisadministratie, centrale boekhouding, financiën en servicebureau salarisverwerking. In 2016 werd de dienstverlening verminderd/afgebouwd.

Toevoeging voorzieningen, afschrijvingslasten en resultaatbestemming (bijdrage van reserves)

De afschrijving investeringen, de toevoeging voorzieningen en bijdrage van reserves zijn verklaard in de hierna volgende paragraaf investeringen en onder de toelichting op de balans bij reserves en voorzieningen.

Kosten eigen personeel

De algemene loonkostenstijging 2016 werd geraamd op 0,75%. Werkelijke stijging (excl. incidenteel) kwam uit op 3%.

De formatie kwam uit in 2016 uit op 10,6 formatieplaatsen.

De formatie werd in 2016 geraamd op 10,6 formatieplaatsen.

De kosten eigen personeel komen € 40.000,-- hoger uit dan begroot. Het verschil betreft met name de (niet begrote kosten) als gevolg van invoering van het IKB ad €21.000,- en hogere loonkostenstijging (3% i.p.v. 0,75%). De hogere kosten voor personeel worden gecompenseerd door lagere kosten inkoop goederen en diensten en hogere opbrengsten dienstverlening (extern). De overschrijding valt onder nummer 2 volgens de normen voor begrotingsrechtmatigheid zoals opgenomen in het onderdeel begrotingsrechtmatigheid.

Kosten inkoop goederen en diensten

De inkoopkosten zijn in 2016 € 27.000 lager dan begroot. Dit is een gevolg van lagere huisvestingskosten (-€13.000) lagere bureau- en algemene kosten (-€7.000) en diverse kleinere meevaller per saldo (-€7.000).

Rentebaten

Geen bijzonderheden.

Opbrengst dienstverlening

De opbrengsten die in 2016 met het programma worden gerealiseerd zijn hoger dan begroot als gevolg van enkele incidentele niet geraamde meeval- lers.

Investeringsen

De boekwaarde van inventaris en automatisering bedraagt per 1 januari 2016 € 184.883.

Nieuwe investeringen

In 2016 werd voor een bedrag van € 94.704 vervangingsinvesteringen ge- daan.

Afschrijving 2016

In 2016 wordt € 44.335 op de investeringen afgeschreven, waar van € 21.972 op automatisering. Het afschrijvingsbedrag is annuïtair berekend en gebaseerd op de technische levensduur van de activa.

Per 31 december 2016 bedraagt de resterende boekwaarde € 235.252.

Programma- verantwoording - 3 -

Verbonden Partijen

Programma

In dit programma wordt zichtbaar gemaakt dat de deelnemers in het ISW hun financiële bijdragen voor de volgende twee instellingen via het ISW laten lopen:

• Laag Holland	€ 60.000
• Overige subsidies en bijdragen	€ 0
• Stadsregio Amsterdam (SRA)	€ 375.213
• Gemeentelijke bijdragen	€ 435.213

Landschap Laag Holland gevestigd in Haarlem

In 2013 is door alle betrokken partijen (provincie, gemeenten, Hoogheemraadschap, belangenbehartigers en diverse particuliere organisaties) de samenwerkingsovereenkomst Laag-Holland verlengd. Alle partijen hebben getekend voor de periode 2013-2017 (alleen de gemeente Amsterdam -centrale stad- doet niet meer mee; wél Amsterdam noord).

De daarvoor in aanmerking komende partijen (provincie, gemeenten, Hoogheemraadschap) kunnen jaarlijks beslissen over de aan hen gevraagde financiële bijdrage; voor 2016 hebben alle partijen die toezegging gedaan en ook voor 2018 lijkt dit te gaan gebeuren. Het ISW betaalt namens de ISW-gemeenten jaarlijks een bedrag van € 60.000,-

Een en ander is zó geregeld, dat de partnerbijdragen nooit in de provinciale kas terecht kunnen komen. Het ISW vertegenwoordigde de Waterlandse gemeenten ambtelijk in de 'kerngroep Laag Holland' In de gebiedscommissie Laag Holland hebben de portefeuillehouder Landschap van het ISW, mevrouw L. Wagenaar-Kroon, en de heer G. Nijenhuis respectievelijk mevrouw E. Tijmstra (opvolgster van de heer Nijenhuis in het college van B&W van de gemeente Purmerend), namens de Waterlandse gemeenten zitting.

Naast de gebruikelijke zaken die aan orde kwamen, is in 2016 opnieuw de focus gericht geweest op de vraag 'hoe behouden we het veen?' Het Innovatieprogramma Veen (IPV) bevat op uitvoering gerichte plannen als

- Onderwaterdrainage, gericht op vermindering van het oxideren van het veen.
- Alternatieve teelten; bijvoorbeeld lisdodde. Hiervoor wordt onderzoek gedaan naar de afzetmogelijkheden, bijvoorbeeld als isolatiemateriaal.
Andere runderen: bepaalde rundersoorten (blaarkoppen bijvoorbeeld) kunnen beter tegen nat grasland dan andere.
- Omhoog met het veen: een proefproject in het IJperveld om d.m.v. vernatting het veen zelfs weer te laten groeien.

Daarnaast heeft promotie van het gebied van Laag Holland, met name door inschakeling van het Bureau Toerisme Laag Holland, de blijvende aandacht,

Dat geldt ook voor boerderij-educatie: schoolkinderen worden bekend gemaakt met het leven op en rondom de boerderij.

Belang: behoud en versterking van de kernkwaliteiten van het landschap van Laag Holland

Stadsregio Amsterdam (SRA) gevestigd te Amsterdam

De gemeentelijke bijdragen aan de SRA komen voor 2016 uit op € 375.213,-

De voorzitter van het ISW, tevens lid van het dagelijks bestuur van de SRA, organiseert telkens voorafgaand aan een vergadering van de regioraad vóóroverleg in Waterlands verband t.b.v. de Waterlandse regioraadsleden.

Het belang dat het ISW heeft in de Stadsregio Amsterdam:

De aan het ISW deelnemende gemeenten hebben een belang bij een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de gemeenten gelegen in de stadsregio op het gebied van verkeer & vervoer, ruimtelijk ordening, volkshuisvesting en economische zaken.

Omvang van eigen en vreemd vermogen van de Stadsregio Amsterdam

Eigen vermogen per 1-1-2015	€	3.264.816
Vreemd vermogen per 1-1-2015	€	40.960.952
Eigen vermogen per 31-12-2015	€	1.897.643
Vreemd vermogen per 31-12-2015	€	7.837.393

Omvang van het financiële resultaat in 2015 van de Stadsregio Amsterdam

Het financiële resultaat in 2015 is	€	640.450
-------------------------------------	---	---------

Inzet middelen

De bedragen in onderstaand overzicht zijn afgerond op duizendtallen.

3. Verbonden partijen

bedragen x € 1000

	2015	oorspr. 2016	na wijz. 2016	2016
	rek.	begr.	begr.	rek.
verstrekke bijdragen en subsidies	434	434	434	435
Resultaat voor bestemming	434	434	434	435

1.2 PARAGRAFEN

Paragrafen

Artikel 26 BBV schrijft voor dat in het jaarverslag dezelfde paragrafen opgenomen moeten worden als die in de begroting opgenomen zijn. In dit hoofdstuk geven wij het kader aan waaraan de paragrafen minimaal dienen te voldoen.

Op deze plaats besteden we aandacht aan de volgende (verplichte) paragrafen.

§ Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn die partijen waarmee het ISW een bestuurlijke relatie heeft én waarin het een financieel belang heeft. Het ISW kent twee verbonden partijen.

- Enkele jaren geleden heeft de provincie anticiperend op de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening (nooit vastgesteld) het initiatief genomen om te komen tot oprichting van het Programmabureau de Groene Long. Gezien beheersproblemen had de provincie besloten tot het oprichten van de Stichting Laag Holland per 1 januari 2006. Het werken door middel van een stichting bleek echter op vele (praktische) bezwaren te stuiten. Vandaar dat betrokken partijen een 'samenwerkingsovereenkomst Nationaal Landschap Laag Holland 2012-2012' hebben gesloten. Via het ISW hebben de Waterlandse gemeenten zitting in de desbetreffende stuurgroep en betalen zij hun bijdragen.
- De bijdragen van de Waterlandse gemeenten aan de stadsregio Amsterdam (SRA; voorheen ROA geheten) lopen via het ISW. Naast de bijdragen aan de SRA wordt een vergoeding voor inzet personeel van de gemeente Purmerend inzake werkzaamheden SRA via de ISW begroting geraamd.

De financiële bijdragen aan de verbonden partijen lopen via het programma verbonden partijen (programma 3)

De informatie over de verbonden partijen Nationaal Landschap Laag Holland en SRA is in deze rekening verder uitgewerkt in programma 3 Verbonden partijen.

§ Weerstandsvermogen

De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de rekening is. Dit is van belang wanneer zich een financiële tegenvaller voordoet. Aandacht voor het weerstandsvermogen kan (mede) voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuiniging.

Het ISW beschikt niet over een algemene reserve om tegenvallers op te vangen. Financiële tegenvallers komen direct tot uiting in de hoogte van de bijdragen van de deelnemende gemeenten. Deze situatie is bedrijfseigen. De organisatie van het ISW is van oudsher vertrouwd met het budgetgerichte element in de bedrijfsvoering van het ISW.

Wel heeft het ISW bestemmingsreserves. Deze vallen onder het weerstandsvermogen.

Conform art. 11 BBV moeten ook risico's genoemd worden.

In de jaarrekening 2016 wordt geen verplichting inzake de CAO gemeenteambtenaren opgenomen. Tussen de VNG en de vakbonden werd een akkoord bereikt over de COA voor gemeenteambtenaren 2016-2017. De salarissen werden per 1-1-2016 verhoogd met 3%.

De financiële gevolgen zijn in de jaarrekening verwerkt.

Kengetallen

Een deugdelijke en transparante jaarrekening is in het belang van de horizontale controle door de provinciale staten en de raad op de financiële positie van gemeenschappelijke regelingen. Welke informatie daarvoor nodig is, is een onderwerp dat al geruime tijd de nodige aandacht heeft. In de afgelopen jaren zijn vervolgens verschillende wijzigingen doorgevoerd met als doel de horizontale verantwoording en het verticale toezicht te versterken door de financiële informatie inzichtelijker en transparanter te maken. Het opnemen van kengetallen in de jaarrekening past in het streven naar meer transparantie en omdat daarmee wordt beoogd provinciale staten en de raad in staat te stellen gemakkelijker inzicht te krijgen in de financiële positie en over de baten en de lasten van de gemeenschappelijke regelingen. De kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die de raad en provinciale staten in hun beoordeling van de financiële positie moeten betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven.

Kengetallen ter ondersteuning van de beoordeling van de financiële positie Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de jaarrekening of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van een gemeenschappelijke regeling. Om dit te bereiken wordt voorgeschreven dat de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing de volgende kengetallen bevat: netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Deze kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeenschappelijke regeling beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. Voor de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. In de kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit komt tot uitdrukking of een gemeenschappelijke regeling over voldoende structurele baten beschikt, en welke mogelijkheid er is om de structurele baten op korte termijn te vergroten. De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio hebben betrekking op de balans.

Hieronder wordt per kengetal weergegeven welke verhouding wordt uitgedrukt.

-Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

-Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeenschappelijke regeling in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

-Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten.

Omschrijving	rekening 2015	begroting 2016	rekening 2016
Netto schuldquote	29%	13%	27%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	29%	13%	27%
Solvabiliteitsrisico	31%	43%	13%
Structurele exploitatieruimte	-2%	-7%	-18%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

§ Financiering

Voor de financiering van het Waterlandhuis is in 2015 een vaste geldlening ad. € 300.000,- afgesloten.

Verder wordt de exploitatie van het ISW gefinancierd met de jaarlijkse bijdragen van de deelnemende gemeenten en met eigen middelen (reserves en voorzieningen).

Twee maal per jaar ontvangt het ISW als voorschot 50% van de in de jaarbegroting vastgestelde bijdragen. Een tijdelijke liquiditeitsbehoefte wordt ingevuld via een kortlopende schuld bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), via rekening-courant en/of kasgeldleningen.

Het financieringsbeleid is er op gericht dat het ISW geen risicovolle transacties verricht. Deze hebben in 2016 ook niet plaatsgevonden.

Het ISW bleef in 2016 binnen de kasgeldlimiet en de rente-risiconorm. De kasgeldlimiet mag maximaal 8,5% bedragen en de rente-risiconorm moet jaarlijks binnen de voorgeschreven 20% blijven.

Er is voor de rente-risiconorm een minimum bedrag van € 2.500.000 vastgesteld bij ministeriële regeling.

De kasgeldlimiet heeft betrekking op leningen met een looptijd tot maximaal één jaar en de renterisiconorm op leningen met een looptijd vanaf één jaar. Het doel van deze normen uit hoofde van de Wet financiering decentrale overheden (Fido) is te voorkomen dat bij herfinanciering van de leningen bij (aanzienlijk) hogere rente grote schokken optreden in de hoogte van de rente die de gemeente moet betalen. De normen beperken de budgettaire risico's. Het niveau van de korte leningen, de kasgeldlimiet, is gelimiteerd tot 8,5% van het bedrag van de begroting. De rente-risiconorm houdt in dat maximaal 20% van de lange leningen per jaar afgelost kan worden. De norm beoogt een evenwichtige opbouw van de leningen in de tijd.

§ Bedrijfsvoering

De uitvoering van de taken die de deelnemende gemeenten het ISW hebben opgelegd, geschiedt vanuit de, in belangrijke mate zelfstandig opererende, bedrijfsonderdelen Waterlands Archief en de onder het ISW-bureau vallende afdeling Beleidscoördinatie.

De omvang van de vaste formatie is ten opzichte van 2015 gedaald als gevolg pensionering van een werknemer.

§ Onderhoud kapitaalgoederen

Het ISW beschikt over kapitaalgoederen met een boekwaarde per 31 december 2016 van rond € 1,17 miljoen, waarvan € 0,94 miljoen voor het gebouw (Waterlandhuis).

Voor het Waterlandhuis is een onderhoudsbegroting beschikbaar. Op basis daarvan is een reserve onderhoud ingesteld voor dekking van de uitgaven die niet behoren tot het dagelijkse onderhoud.

Daarnaast is een egalisatiereserve ingesteld om gedeerde huurinkomsten als gevolg van langdurige leegstand en exploitatietekorten op te kunnen vangen. Vanaf medio 2012 is er structurele leegstand.

Per 31-12-2016 bedroeg de leegstand 26% van de te verhuren ruimten.

In de vergadering van 18 mei 2012 heeft het Algemeen Bestuur besloten de maximale hoogte van de egalisatiereserve vast te stellen op € 150.000. Dit bedrag wordt voldoende geacht om tekorten door leegstand of niet sluitende exploitatie te kunnen dekken.

2. JAARREKENING

Balans

<i>(bedragen x € 1,-)</i> ACTIVA	rekening 2016	rekening 2015
Vaste activa		
<i>Materiele vaste activa</i>		
Investeringen met een economisch nut	1.172.597	1.245.457
Totaal vaste activa	1.172.597	1.245.457
Vlottende activa		
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>		
Vorderingen op openbare lichamen	10.298	31.570
Overige uitzetting	0	0
Overige vorderingen	15.870	8.395
<i>Liquide middelen</i>		
Kassaldi	411	95
Bank en giroaldi	18.331	82.936
<i>Overlopende activa</i>		
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	1.326	1.055
Totaal vlottende activa	46.235	123.051
Totaal generaal	1.218.832	1.369.508

PASSIVA	rekening 2016	rekening 2015
Vaste passiva		
<i>Eigen vermogen</i>	160.717	430.656
Bestemmingsreserves	409.668	327.077
Resultaat na bestemming	-248.951	103.579
<i>Voorzieningen</i>	490.610	135.131
Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	490.610	135.131
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer</i>	339.851	344.889
Waarborgsommen	39.851	44.889
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	300.000	300.000
Totaal vaste passiva	991.178	910.676
Vlottende passiva		
<i>Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>	140.241	139.149
Bank- en girosaldi	75.192	68.914
Overige schulden	65.049	70.235
<i>Overlopende passiva</i>	87.413	319.682
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend jaar tot betaling komen	87.413	319.682
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbijdragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.	0	0
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	0	0
Totaal vlottende passiva	227.654	458.831
Totaal generaal	1.218.832	1.369.507

Overzicht van baten en lasten 2016

PROGRAMMA'S	Begroting oorspr.			Begroting na wijz.			realisatie 2016		
	BATEN	LASTEN	Saldo	BATEN	LASTEN	Saldo	BATEN	LASTEN	Saldo
0. Waterlandhuis	-431	452	21	-431	482	51	-391	416	25
0. Kapitaallasten	-153	147	-6	-153	147	-6	-160	125	-35
1. Bestuur en coördinatie	-70	290	220	-70	290	220	-94	592	498
2. Waterlands archief	-112	1.197	1.085	-112	1.217	1.105	-121	1.209	1.088
3. Verbonden partijen	0	434	434	0	434	434	0	435	435
sub-totaal programma's	-766	2.520	1.754	-766	2.570	1.804	-766	2.777	2.011
Gemeentelijke bijdragen	1.741		-1.741	1.741		-1.741	1.742		-1.742
Resultaat voor bestemming			13			63			269
Mutaties reserves (bij begroting)			-14			-64			-21
Resultaat na bestemming			-1			-1			248

Bedragen x € 1.000

Het saldo van de programma's komt overeen met de exploitatieoverzicht in de programmaverantwoording. Overschrijdingen van de baten en lasten per programma wordt toegelicht in de programmaverantwoording. Het resultaat na bestemming volgens balans bedraagt € 248.951,- nadelig.

OVERZICHT NETTO KOSTEN EN ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN 2016

Bedragen x € 1000

	Rekening 2015	Begroting 2016 oorspronkelijk	Begroting 2016 na wijz.	Rekening 2016	Verschil 2016 t.o.v. begroting 2016	
PROGRAMMA'S						
NETTO KOSTEN PROGRAMMA'S						
0. Waterlandhuis	73	21	51	25	-26	-51%
0. Kapitaallasten	-34	-6	-6	-35	-29	483%
1. Bestuur en coördinatie	193	220	220	498	278	126%
2. Waterlands archief	1.055	1.085	1.105	1.088	-17	-2%
3. Verbonden partijen	434	434	434	435	1	0%
4. Besluit woninggebonden subsidies	0	0	0	0	0	
Totaal	1.721	1.754	1.804	2.011	207	11%
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN						
OPBRENGST DEELNEMENDE GEMEENTEN						
Beemster	108	108	108	107	-1	0%
Edam-Volendam	306	376	376	375	-1	-19%
Landsmeer	117	116	116	118	1	1%
Purmerend	783	772	772	776	4	1%
Waterland	198	198	198	199	1	0%
Wormerland	171	171	171	168	-3	0%
Zeevang	81	0	0	0	0	0%
Totaal	1.764	1.741	1.741	1.742	1	0%
SALDO RESULTAAT VOOR BESTEMMING	-43	13	63	269	206	326%
resultaatbestemming (mutaties reserves)	-60	-14	-64	-21	43	-68%
SALDO RESULTAAT NA BESTEMMING	-103	-1	-1	248	249	-29980%

Inzet middelen

De naastgelegen overzicht geeft onder:

- PROGRAMMA'S de toerekening van de netto kosten aan de programma's van het ISW;
- ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN de opbrengst uit de bijdragen van de deelnemende gemeente;

Investeringen

De boekwaarde van de investeringen van het ISW bedragen per 31 december 2016 € 1.172.596.

In de toelichting op de programma's is per programma het verloop van de boekwaarde opgenomen en toegelicht.

Reserves

De reserves bedragen per 31 december 2016 € 409.668
Dit bedrag is exclusief het resultaat 2016.

In de toelichting op de programma's is per programma het verloop van de reserves opgenomen en toegelicht.

Voorzieningen

De voorzieningen bedragen per 31 december 2016 € 490.610

In de toelichting op de programma's is per programma het verloop van de voorzieningen opgenomen en toegelicht.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening.

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Balans

Vaste activa

Materiële vaste activa met een economisch nut

Overige investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming annuïtair afgeschreven, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Gebouwen	40 jaar
Archiefstellingen	20 jaar
Inrichtingskosten (archief)	10 jaar
Inventaris	5 jaar
Investeringen automatisering	4 jaar

Vlottende activa

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar en overlopende activa

De uitzettingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid wordt indien noodzakelijk een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Begrotingsrechtmatigheid

Kader voor de oordeelsvorming over begrotingsafwijkingen qua begrotingsrechtmatigheid:

Bij het operationaliseren van rechtmatigheid worden de volgende categorieën afwijkingen onderscheiden. Enkel overschrijdingen hoger dan € 5.000 worden verklaard. Uitgangspunt is dat overschrijdingen lager dan € 5.000 rechtmatig zijn.

Begrotingsonderschrijdingen

1. Kostenonderschrijdingen worden als rechtmatig beschouwd tenzij deze niet passen binnen het bestaande beleid.

Begrotingsoverschrijdingen passend binnen het bestaande beleid

2. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die passen binnen het bestaande beleid en die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten, bijvoorbeeld via kostendeekkende omzet (heffingen, huur) via egalisereserves of via subsidies. Deze overschrijdingen worden door het algemeen bestuur geaccepteerd (passend binnen het beleid).

3. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die passen binnen het bestaande beleid en een gevolg zijn van interne factoren zoals bijvoorbeeld:

- doorberekening van indirecte kosten, onder voorwaarde dat de totale apparaatskosten zoals verantwoord op de kostenplaatsen niet worden overschreden;
- kapitaallasten, onder voorwaarde dat de investeringskredieten door de raad zijn geautoriseerd (overschrijding van kredieten: zie bij 5);
- overschrijdingen als gevolg van fouten in de begroting;
- dotaties aan voorzieningen die verplicht zijn op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten.

Vaak blijken dergelijke zaken pas bij het opmaken van de jaarrekening.

Deze overschrijdingen worden door het algemeen bestuur geaccepteerd (passend binnen het beleid).

4. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid en die in verband met het tijdstip van het ontstaan ervan, niet tijdig aan het algemeen bestuur konden worden gerapporteerd in een eerste of tweede Bestuursrapportage, die niet meer binnen het budget kunnen worden gecompenseerd en die worden veroorzaakt door (externe) factoren zoals bijvoorbeeld:

- een open einde (subsidie)regeling;
- faillissement van debiteuren / vorderingen die niet geïnd konden worden;
- wijzigingen in landelijke wet - en regelgeving met financiële consequenties;
- aanpassingen in het gemeentefonds;
- uitgaven van gemeenschappelijke regelingen;
- realisatie op begrote subsidieverwachtingen;
- de rente -ontwikkeling op de kapitaalmarkt;
- strategische grondaankopen;
- klimaatsomstandigheden, bijvoorbeeld een overschrijding van het budget gladheidbestrijding als gevolg van sneeuwval;
- uitgaven die naar hun aard onvoorzien, onvermijdelijk en onuitstelbaar zijn.

Vaak blijken dergelijke zaken pas bij het opmaken van de jaarrekening.

Deze overschrijdingen worden door het algemeen bestuur geaccepteerd (passend binnen het beleid).

4a Kostenoverschrijdingen, voorzover het investeringen betreft, die passen binnen het bestaand beleid en die uitsluitend verband houden met vertraging in het tijdstip van uitvoering. De kredieten hiervoor zijn al in eerdere jaren door het algemeen bestuur beschikbaar gesteld en hiervoor hebben zij reeds hun fiat gegeven. Er is slechts verschil in boekjaar van kredietverstrekking en boekjaar waarin de uitgaven zijn gedaan. Deze overschrijdingen worden door het algemeen bestuur geaccepteerd (passend binnen het beleid).

5. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die passen binnen het bestaande beleid en ten onrechte niet tijdig aan het algemeen bestuur zijn gerapporteerd.

Bijvoorbeeld:

- een verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse gegevens al wel bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend;
- idem met betrekking tot overschrijding van een investeringskrediet, met dien verstande dat in het kader van dit protocol overschrijdingen van 5% van het krediet met een maximum van € 25.000 als rechtmatig worden beschouwd.

Deze overschrijdingen worden in principe als onrechtmatig beschouwd, maar doordat deze overschrijdingen binnen het bestaande beleid vallen, kunnen deze door het algemeen bestuur bij de jaarrekening alsnog worden geautoriseerd.

6. Begrotingsoverschrijdingen niet passend binnen het bestaande beleid

Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en die achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd.

Bijvoorbeeld een naheffingsaanslag die na nader onderzoek door de belastingdienst wordt opgelegd, of een boete / schadevergoeding die na een bezwaar - en beroepsprocedure aan de gemeente wordt opgelegd.

In de praktijk zal het meestal gaan om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet - en regelgeving, waar de gemeente zich, eventueel na een gerechtelijke uitspraak, bij zal hebben neer te leggen.

Deze overschrijdingen worden in principe als onrechtmatig beschouwd maar de overschrijdingen kunnen door het algemeen bestuur bij de jaarrekening alsnog worden geautoriseerd.

7. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor ook geen door het algemeen bestuur goedgekeurde begrotingsaanpassingen aanwezig zijn. Bijvoorbeeld de doelgroep c.q. de activiteiten zijn in de praktijk ruimer geïnterpreteerd en toegepast dan in de regelgeving.

Deze overschrijdingen worden als onrechtmatig beschouwd. De overschrijdingen kunnen door het algemeen bestuur bij de jaarrekening alsnog worden geautoriseerd. Doordat de overschrijdingen niet binnen het bestaande beleid vallen, kunt u er voor kiezen het dagelijks bestuur te vragen om een in-demniteitsbesluit voor te bereiden.

In de kadernota van 15 oktober 2007 is ten aanzien van onttrekken of doteren aan bestemmingsreserves het volgende opgenomen: Mutaties in de reserves die niet door een voor 31 december van het verslagjaar genomen algemeen bestuur besluit zijn gedekt, zijn dus in strijd met de Gemeentewet en het BBV. Dit zijn derhalve onrechtmatigheden met betrekking tot externe regelgeving en wegen derhalve mee bij de oordeelsvorming inzake zowel getrouwheid als rechtmatigheid in de accountantsverklaring.

Voor de afsluitende oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen de bovenstaande richtlijnen. Het bepalen of respectievelijk welke begrotingsoverschrijdingen al dan niet verwijtbaar zijn, is voorbehouden aan het algemeen bestuur.

Programma	Overschrijding	Rechtmatigheid
Programma 0 Waterlandhuis	€ 0	nvt
Programma 0 Kapitaallasten	€ 0	nvt
Programma 1 Bestuur en Coördinatie	€ 0	nvt
Programma 2 Waterlands Archief	€ 0	nvt
Programma 3 Verbonden partijen	€ 0	nvt

Toelichting op de balans

ACTIVA

Materiele vaste activa

De vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijzen.

De materiele vaste activa van het ISW betreffen uitsluitend investeringen met een economisch nut.

	Boekwaarde 1-1-2016	Investerings	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2016	Balans 31-12-2015
Gronden en terreinen	257.891,95			257.891,95	257.891,95
Gebouwen	800.761,30	0,00	121.309,49	679.451,81	800.761,30
Machines, apparaten en installaties	1.920,05	0,00	1.920,05	0,00	1.920,05
Overige materiele vaste activa (investerings Waterlands Archief)	184.883,46	94.704,27	44.334,96	235.252,77	184.883,46
Totaal	1.245.456,76	94.704,27	167.564,50	1.172.596,53	1.245.456,76

Vlottende activa

De in de balans opgenomen vlottende activa zijn als volgt te specificeren:

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

Vorderingen op openbare lichamen				10.297,59	31.570,41
Overige vorderingen ISW				15.869,76	8.394,51
Verstreckte lening aan een personeelslid			0,00		
Overige vorderingen			15.869,76		
Totaal				26.167,35	39.964,92

Liquide middelen

Kas				410,96	94,66
Bank- en giroaldi				18.330,97	82.936,21
Totaal				18.741,93	83.030,87

Overlopende activa

Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.				1.326,47	1.054,89
---	--	--	--	----------	----------

Schatkistbankieren:

Het drempelbedrag dat buiten 's Rijks schatkist mag worden gehouden bedraagt: € 250.000

Bedragen buiten 's Rijks schatkist gehouden per kwartaal:	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	4e kwartaal
	46.009,00	0,00	0,00	11.830,00	0,00

Dit betreft de rekening bij de Bank Nederlandse Gemeenten.

PASSIVA

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van het ISW is opgebouwd uit bestemmingsreserves. In 2015 is aan de reserves rente toegevoegd (conform de begroting verwerkt via resultaatbestemming)

Op pagina 52 "Staat van reserves" is het verloopoverzicht per reserve opgenomen.

Balans	Balans
31-12-2016	31-12-2015

Budget-egaliseringsreserve bestuur & coördinatie

63.582,00	62.031,00
-----------	-----------

Vanaf de begroting 2009 is het systeem van budgetfinanciering ingevoerd. Een logische consequentie van deze systematiek is dat in de jaarrekening ook het geraamde budget wordt aangehouden. Hierdoor komen meevallers bezuinigingen ten gunste van de dienst, maar tegenvallers moet de dienst zelf opvangen uit een budget-egaliseringsreserve. Het maximum van de toevoeging is bepaald op 10% van de gemeentelijke bijdragen.

Conform de begroting werd in 2016 een bedrag ad. € 1.551 aan rente toegevoegd.

Egaliseringsreserve Waterlandhuis

108.287,01	48.172,62
------------	-----------

De reserve is bestemd om schommelingen in de exploitatie op te vangen. In de vergadering van 18 mei 2011 heeft het Algemeen Bestuur besloten om de reserve te maximeren op € 150.000

Er werd in 2016 € 20.138,49 onttrokken en conform begroting € 1.204 aan rente toegevoegd.

Reserve onderhoud Waterlandhuis

174.389,36	142.731,28
------------	------------

Deze reserve is in 2008 gevormd ter egaliserings van de niet dagelijkse onderhouds- en aanpassingskosten.

Verder worden jaarlijks een extra dotaties gedaan.

Mutaties 2016:

In 2016 wordt conform de begroting een bedrag van € 2.683 aan rente toegevoegd.

De jaarlijkse dotatie is in 2016 € 40.000 en er werd een bedrag ad € 11.024,92 onttrokken.

Egaliseringsreserve automatisering

10.000,00	10.000,00
-----------	-----------

Voor onderhoud van het pc-netwerk is geen onderhoudscontract afgesloten.

Jaarlijks wordt het overschot op de betreffende begrotingspost toegevoegd.

Kosten voor grote reparaties en vervanging van de overige apparatuur worden uit de reserve gedekt.

De maximale hoogte werd in 2013 gesteld op € 10.000 (besluit A.B. d.d. 3 juli 2013).

Reserve Ruitbreuk

10.000,00	10.000,00
-----------	-----------

Conform de begrotingswijziging werd de reserve ruitbreuk in 2014 gevoerd uit vrijval van de voorziening ruitbreuk.

De maximale hoogte werd in 2013 gesteld op € 10.000 (besluit A.B. d.d. 3 juli 2013).

	Balans	Balans
	31-12-2016	31-12-2015
Reserve microverfilming/digitalisering archiefbescheiden	43.409,71	21.297,87

Per 1 januari 2016 was een bedrag beschikbaar van € 45.828,61.

Mutaties 2016:

In 2016 werd een bedrag van € 781 aan rente toegevoegd en een bedrag ad. € 3.199,90 onttrokken.

Reserve huurderving vertrek CIZ	0,00	32.844,12
--	------	-----------

De reserve is in 2011 ontstaan uit een ontvangen afkoopsom. De komende jaren wordt het exploitatie tekort ontstaan door leegstand van betreffende ruimten uit deze reserve gedekt. Conform begroting werd het saldo in 2016 geheel aangewend.

\

Totaal bestemmingsreserves		409.668,08	327.076,89
Resultaat na bestemming:			
Programma 1	nadelig	-248.950,87	
Programma 2		0,00	
		-248.950,87	103.579,61
Totaal eigen vermogen		160.717,21	430.656,50

	Balans 31-12-2016	Balans 31-12-2015
--	----------------------	----------------------

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's (voor verloop zie bijlage op bladzijde 53)

Voorziening dekking kosten personeel Milieu	5.609,60	13.324,35
--	----------	-----------

De voorziening is in 2006 getroffen ter dekking kosten op basis sociaal statuut.

De voorziening dient ter dekking van voorzienbare lasten tot en met 2017 en is gevormd ten laste van de exploitatie 2006. Per 1 januari 2016 was een bedrag beschikbaar van € 13.324,35.

In 2016 is een bedrag van € 7.714,75 gemuteerd.

Voorziening reorganisatie beleid	€ 485.000,00	121.806,72
---	--------------	------------

Omdat in verband met de reorganisatie met de twee betrokken beleidsmedewerkers inmiddels een minnelijke regeling is getroffen zijn de maximale kosten bekend. Om de kosten tot maximaal 4 jaar na ontslagdatum te bekostigen is een voorziening gevormd.

Er werd in 2016 een bedrag van € 27.219,40 onttrokken.

Bovendien zijn in 2016 drie administratief medewerksters boventallig geworden als gevolg van beëindiging van de activiteiten van het I.S.W.

Om de maximale kosten hiervan te kunnen dekken is een bedrag van €390.412,68 toegevoegd om de voorziening op de gewenste hoogte te brengen.

Totaal Voorzieningen	€ 490.609,60	135.131,07
-----------------------------	--------------	------------

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Het verloop van de vaste schulden met een rentetypische looptijd van langer dan één jaar gedurende 2015 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 1-1-2016	Vermeer- deringen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2015
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige instellingen	300.000,00	0,00	0,00	300.000,00	300.000,00
Waarborgsommen	44.889,35	0,00	5.038,60	39.850,75	44.889,35
Totaal	344.889,35	0,00	5.038,60	339.850,75	344.889,35

Op 1 juni 2015 werd een vaste geldlening van € 300.000,- afgesloten (looptijd 3 jaar 0,7%).

De rentelast voor het jaar 2016 voor alle vaste schulden was € 2.100.

	Balans 31-12-2016	Balans 31-12-2015
Vlottende passiva		
De in de balans opgenomen vlottende passiva zijn als volgt te specificeren:		
<i>Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>		
Bank- en girosaldi	75.192,42	68.913,86
Overige schulden	65.048,95	70.235,05
Totaal netto vlottende schuld met een rentety-pische looptijd korter dan één jaar	140.241,37	139.148,91
 <i>Overlopende passiva</i>		
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend jaar tot betaling komen	87.413,35	319.681,60
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	0,00	0,00
Totaal overlopende passiva	87.413,35	319.681,60

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Verplichting erfpachtovereenkomst

Het jaarlijkse bedrag van de met de Gemeente Purmerend aangegane verplichtingen van erfpacht voor het gebouw en de grond van het Waterlands Archief bedraagt in totaal voor 2016 € 209.054. De erfpachtovereenkomst is in 2003 aangegaan en heeft een looptijd van 30 jaar. De jaarlijkse verhoging is 2,75% met een opslag van 0,5225% voor groot onderhoud resulterend in een totale jaarlijkse verhoging van 3.2725%.

Financieringsovereenkomst

Met de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten is een financieringsovereenkomst gesloten voor een kredietarrangement met een limiet van € 907.560,43 voor krediet in rekening-courant.

Overzicht reserves en voorzieningen

Staat van reserves 2016

	boekwaarde 31-12-2015	toevoegingen *	onttrekkingen **	bestemming resultaat vorig boekjaar	boekwaarde 31-12-2016
<i>Programma 1. Bestuur en coördinatie</i>					
Budgetegaliserieerve	62.031,00	1.551,00			63.582,00
Egalisatiereserve automatisering	10.000,00	0,00	0,00		10.000,00
Reserve onderhoud Waterlandhuis	142.731,28	42.683,00	11.024,92		174.389,36
Egalisatiereserve Waterlandhuis	48.172,62	1.204,00	20.138,49	79.048,87	108.287,00
Reserve huurderiving vertrek CIZ	32.844,12	821,00	33.665,12	0,00	0,00
<i>Totaal programma 1</i>	295.779,02	46.259,00	64.828,53	79.048,87	356.258,36
<i>Programma 2. Waterlands Archief</i>					
Reserve microverfilming/digitalisering van archiefbescheiden	21.297,87	781,00	3.199,90	24.530,74	43.409,71
Reserve ruitbreuk	10.000,00				10.000,00
<i>Totaal programma 2</i>	31.297,87	781,00	3.199,90	24.530,74	53.409,71
<i>Totaal reserves</i>	327.076,89	47.040,00	68.028,43	103.579,61	409.668,07

* structureel

**incidenteel

Staat van voorzieningen 2016

	boekwaarde 31-12-2015	toevoegingen	vrijval	aanwending	boekwaarde 31-12-2016
<i>Programma 1. Bestuur en coördinatie</i>					
Voorziening aangevane verpl. pers. Milieu	13.324,35	0,00		7.714,75	5.609,60
Voorziening reorganisatie beleid	121.806,72	390.412,68		27.219,40	485.000,00
<i>Totaal programma 1</i>	135.131,07	390.412,68	0,00	34.934,15	490.609,60
<i>Programma 2. Waterlands Archief</i>					
<i>Totaal programma 2</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Totaal voorzieningen</i>	135.131,07	390.412,68	0,00	34.934,15	490.609,60

Financiële analyse

Algemeen

Volgens artikel 24 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV 2004), bestaan de jaarstukken uit:

- het jaarverslag (programmaverantwoording en de paragrafen) en
- de jaarrekening (overzicht van baten en lasten en balans inclusief de toelichtingen)

Saldo 2016

Een overzicht van de ontwikkeling van het saldo 2016 volgt hieronder (afgerond):

Gerealiseerd resultaat vòòr bestemming reserves (nadelig)	€	269.939
Werkelijke mutaties reserves (reeds goedgekeurd door het Algemeen Bestuur)	€	20.988
Gerealiseerd resultaat na bestemming (nadelig)	€	248.951

Dit nadelig saldo wordt in 2017 gedekt uit het positieve resultaat ad. € 470.000 als gevolg van de verkoop van het gebouw per 1-2-2017.

Voor de mutaties in de reserves wordt verwezen naar de verantwoording per programma en de toelichting van de balans.

In de verantwoording per programma is aangegeven op welke programma's de onttrekkingen c.q. toevoegingen betrekking hebben en in de balans is per reserve aangegeven waarvoor deze is aangewend.

Analyse saldo 2016

Het gerealiseerde resultaat (na verwerking van de reeds door het Algemeen Bestuur goedgekeurde mutaties in de reserves) is € 248.951 nadelig. Onderstaand is per programma aangegeven hoe dit is ontstaan.

Programma	Voordelig	Nadelig
<u>0 Kapitaallasten</u> Dit betreft het voordelig renteresultaat (lagere rente lasten)	€28.792	
<u>0 Waterlandhuis</u>		€ 0
<u>1 Bestuur en coördinatie</u> Nadelig exploitatiesaldo Lagere kosten inkoop goederen en diensten en incidentele baten €112.669 (voordelig) Op hoogte brengen voorziening reorganisatie € 390.412 (nadelig)		€ 277.743
<u>2 Waterlands Archief</u>	€ 0	
<u>3 Verbonden partijen</u>		€ 0
Totaal Saldo (nadelig)	€ 248.951	

Bestemming van het rekeningsaldo

Voor de bestemming van het saldo wordt het volgende voorstel gedaan:

Nadelig saldo 2016 vòòr reserveringen/aanwendungen: € 248.951

Dekking:

Dit nadelig saldo wordt in 2017 gedekt uit het positieve resultaat ad. € 470.000 als gevolg van de verkoop van het gebouw per 1-2-2017.

Terug naar de gemeenten € 0

Saldo € 0

3. BIJLAGEN

Informatie over maximum inkomensnorm voor de publieke sector

Vanaf 2013 is een nieuwe wet in werking getreden, de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Voor alle instellingen in de publieke en semipublieke sector die onder de werking van de WNT vallen, gelden openbaarmakingseisen. Deze openbaarmakingseisen gelden ongeacht in welk beloningsregime een instelling valt. In dit kader dient in de jaarrekening van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris de navolgende gegevens van het boekjaar en het voorgaand boekjaar te vermelden (artikel 4.1 lid 1 WNT):

De maximale bezoldiging voor 2016 bedraagt: € 179.000

2016:

Naam	Functie	Beloning 2016	Belaste onkosten 2016	Beloning betaalbaar op termijn	Dienstverband	Periode
A.T.M. Verheijden	Secretaris	€65.122	€36	€6.986	vast	01-02-1990-heden
<i>Dagelijks bestuur/Algemeen bestuur</i>						
	D. Bijl, burgemeester Purmerend Voorzitter	0	0	nvt	nvt	
	W.J.M. van Beek, burgemeester Edam-Volendam Vice-voorzitter	0	0	nvt	nvt	
	A.C. Nienhuis, burgemeester Landsmeer	0	0	nvt	nvt	
	L.M.B.C. Wagenaar-Kroon, burgemeester Waterland	0	0	nvt	nvt	
	J. Krieger, Wethouder Purmerend	0	0	nvt	nvt	
	P.C. Tange, burgemeester Wormerland	0	0	nvt	nvt	
	A.J.M. van Beek burgemeester Beemster	0	0	nvt	nvt	

2015:

Naam	Functie	Beloning 2015	Belaste onkosten 2015	Beloning betaalbaar op termijn	Dienst- verband	Periode
A.T.M. Verheijden	Secretaris	€85.706	€82	€12.374	vast	01-02- 1990-heden
<i>Dagelijks bestuur/Algemeen bestuur</i>						
	D. Bijl, burgemeester Purmerend Voorzitter	0	0	nvt	nvt	
	W.J.M. van Beek, burge- meester Edam-Volendam Vice-voorzitter	0	0	nvt	nvt	
	A.C. Nienhuis, burge- meester Landsmeer	0	0	nvt	nvt	
	H.C. Heerschop, burge- meester Zeevang	0	0	nvt	nvt	
	L.M.B.C. Wagenaar- Kroon, burgemeester Waterland	0	0	nvt	nvt	
	J. Krieger, Wethouder Purmerend	0	0	nvt	nvt	
	P.C. Tange, burgemeester Wormerland	0	0	nvt	nvt	
	A.J.M. van Beek burgemeester Beemster	0	0	nvt	nvt	

I.S.W. BIJDRAGEN

2016

gemeenten:	inwoners		overige	totale		totale		af reeds	nog	totaal
	1 jan. 2016	vast bedrag	bijdragen I.S.W.	bijdragen I.S.W.	bijdragen S.R.A.	bijdragen 2016	berekenende voorschotten	te verrekenen	compensabele BTW 2016	
Beemster	8.958	9.344,30	11.935,94	21.280,24	19.969,93	41.250,17	41.091,00	159,17	3.297,00	
Edam-Volend	35.460	9.344,30	47.248,09	56.592,39	79.050,43	135.642,82	135.948,00	-305,18	8.767,00	
Landsmeer	10.980	9.344,30	14.630,12	23.974,42	24.477,54	48.451,96	47.938,00	513,96	3.714,00	
Purmerend	79.936	9.344,30	106.509,40	115.853,70	178.200,09	294.053,79	293.261,00	792,79	17.946,00	
Waterland	17.302	9.344,30	23.053,76	32.398,06	38.571,08	70.969,14	70.446,00	523,14	5.019,00	
Wormerland	15.675	9.344,30	20.885,89	30.230,19	34.944,04	65.174,23	65.895,00	-720,77	4.683,00	
TOTAAL	168.311	56.065,80	224.263,20	280.329,00	375.213,11	655.542,11	654.579,00	963,11	43.426,00	

WATERLANDS ARCHIEF

BIJDRAGEN GEMEENTEN VOOR 2016

Gemeenten	METERS PER 1-1-2016	AANTAL INWONERS 1-1-2016	BIJDRAGE PER METER	BIJDRAGE PER INW. OV.EX.KST	TOTALE BIJDRAGEN	VOOR-SCHOTTEN	TE VER-REKENEN	Compensabele BTW 2015
Beemster	264,00	8.958	16.023,28	49.963,80	65.987,08	66.851,00	-863,92	2.745,00
Edam-Volend.	679,00	35.460	41.211,39	197.780,34	238.991,73	240.115,00	-1.123,27	9.942,00
Landsmeer	135,00	10.980	8.193,72	61.241,63	69.435,35	68.493,00	942,35	2.889,00
Purmerend	587,00	79.936	35.627,52	445.847,98	481.475,50	478.298,00	3.177,50	20.030,00
Waterland	514,00	17.302	31.196,84	96.502,97	127.699,81	127.653,00	46,81	5.312,00
Wormerland	251,00	15.675	15.234,25	87.428,28	102.662,53	104.842,00	-2.179,47	4.271,00
TOTAAL	2430,00	168.311	147.487,00	938.765,00	1.086.252,00	1.086.252,00	0,00	45.189,00